

TALIS 2018’de Öğretmenlerin Mesleki Doyumu ve Öz-yeterliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Şule ÖTKEN

MEB, Ankara, Türkiye

sule.ayyildiz@hotmail.com

Makale Bilgileri	ÖZ
<p>Makale Geçmişi Geliş: 19.08.2023 Kabul: 12.10.2023 Yayın: 29.10.2023</p> <p>Anahtar Kelimeler: Öz-yeterlik, Mesleki doyum, Öğretmenler, TALIS.</p>	<p>Günümüzde gelişen ve gelişmekte olan ülkeler, eğitim sistemlerinin ve bu sistemde yer alan öğretmenlerin niteliğini artırmak için bazı kuruluşlar tarafından yapılan araştırmalara katılmaktadır. Bu araştırmalardan birisi Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü tarafından yapılan TALIS- Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketidir. TALIS araştırması, katılan ülkelere eğitim politikası geliştirme ve değiştirme anlamında önemli bir yol göstericidir. Bu çalışmanın amacı TALIS 2018 öğretmen anketinde yer alan öğretmenlerin mesleki doyumunu ve öz-yeterliği arasındaki ilişkiyi saptayarak incelemektir. Bu amaç kapsamında TALIS 2018 öğretmen anketinde yer alan mesleki doyum ve öz-yeterlik boyutlarına ait ölçek maddeleri analize dahil edilmiştir. Araştırmaya TALIS çalışmasının Türkiye örneğinde yer alan 3952 öğretmen katılmıştır. Bu çalışma ilişkiyel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Ayrıca verilerin çözümlemesinde değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek için korelasyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte mesleki doyum ve öz-yeterlik değişkenlerinin cinsiyete göre anlamlı olarak değişip değişmediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin öz-yeterliği ve mesleki doyumunu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca araştırma kapsamında yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda öğretmenlerin mesleki doyumunu cinsiyete göre anlamlı olarak değiştirmektedir. Öte yandan öğretmenlerin öz-yeterliği, yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda cinsiyete göre anlamlı olarak değişmemektedir. Söz konusu araştırmada elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılarak daha sonra yapılacak araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.</p>

Examining the Relationship Between Teachers' Job Satisfaction and Self-Efficacy in TALIS 2018

Article Info	ABSTRACT
<p>Article History Received: 19.08.2023 Accepted: 12.10.2023 Published: 29.10.2023</p> <p>Keywords: Self efficacy, Job satisfaction, Teachers, TALIS</p>	<p>Today, developing and developing countries participate in research conducted by some organizations to increase the quality of their education systems and teachers in this system. One of these studies is the TALIS-International Teaching and Learning Survey conducted by the Organization for Economic Cooperation and Development. The TALIS research is an important guide for participating countries in developing and changing education policy. The aim of this study is to determine the relationship between the professional satisfaction and self-efficacy of teachers in the TALIS 2018 teacher survey. For this purpose, scale items belonging to the dimensions of professional satisfaction and self-efficacy in the TALIS 2018 teacher questionnaire were included in the analysis. 3952 teachers in the Türkiye sample of the TALIS study participated in the research. This study was designed in relational research model. In addition, the correlation analysis method was used to determine the relationships between the variables in the analysis of the data. In addition, t-test was used for independent samples in order to determine whether the variables of professional satisfaction and self-efficacy change significantly according to gender. According to the findings obtained within the scope of the research, there is a positive and significant relationship between teachers' self-efficacy and professional satisfaction. In addition, as a result of the t test for independent samples made within the scope of the research, the professional satisfaction of teachers varies significantly according to gender. On the other hand, teachers' self-efficacy does not change significantly according to gender as a result of the t-test for independent samples. The findings of the research in question were discussed in the light of the relevant literature, and suggestions were made for future research.</p>

Atıf/Citation: Ötken, Ş. (2023). TALIS 2018’de Öğretmenlerin Mesleki Doyumu ve Öz-yeterliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 1347-1357.

“This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)”

GİRİŞ

Günümüzde toplumların eğitim ve öğretim yoluyla gelişimini ve kalkınmasını sağlayan meslek grubundan birisi öğretmenlik mesleğidir. Söz konusu öğretmenlik mesleğinin dünya çapında niteliğini artırarak politika geliştirenlere yol göstermek amacıyla birçok araştırma faaliyeti bulunmaktadır. Söz konusu araştırmalardan birisi TALIS - Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi'dir.

TALIS'in başlangıcı, OECD ülkelerinin öğretmenler ve öğrencilerin öğrenimi üzerindeki etkilerine ilişkin uluslararası bilgi miktarını artırmak üzere tasarlanmış bir veri stratejisine dayanmaktadır. Bu strateji, TALIS'in ilk turunda okullardaki öğretmenlere yönelik bir anketin geliştirilmesine ve uygulanmasına yol açmıştır. TALIS'in ikinci turunun amacı ise etkili öğretim ve öğrenme uygulamalarına ilişkin kanıt tabanındaki boşlukları doldurmak ve bu uygulamalar için önkoşulları oluşturabilecek politika araçlarını belirlemektir (OECD, 2014). Bununla birlikte TALIS araştırması, kırsal topluluklardaki öğrencilerin öğrenme deneyimlerini şekillendiren faktörleri uluslararası bir perspektiften inceleyen ilk çalışmalardan biridir. Ayrıca kırsal bölgelerde yüksek kalitede öğrenimin sağlanması için hükümetlerin dikkate alabileceği politika fikirleri önermektedir (Echazarra ve Radinger, 2019).

TALIS, öğrencilerin öğrenmesini etkileyen hususlara vurgu yaparak öğretmenler ve öğretimle ilgili uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir bilgi üretmektedir. Etkili öğretim ve öğrenme koşullarını teşvik eden politikaların gözden geçirilmesini sağlamak için öğretmenler ve öğretimle ilgili güvenilir uluslararası göstergeler ve politikalarla ilgili analizler sağlamaktadır. TALIS, eğitim yapılarının işleyişinin yanı sıra öğretim ve öğrenme koşullarını da tanımlamakta ve böylece öğretim ve okul liderliği yaklaşımlarını karşılaştırmak için bir araç sunmaktadır (OECD, 2019). TALIS, öğretim ve öğrenme koşulları hakkındaki bilgilere katkıda bulunan uluslararası bir araştırmadır. Bu bilgi, ülkelerin eğitim sistemlerinin farklı seviyelerinde eğitim çıktılarını geliştirme yollarını bağlamsallaştırmaya yardımcı olur. Bilgiler ayrıca bu bağlamları kültürler arası karşılaştırmak için geçerli araçlar geliştirilmesini sağlar. Ayrıca, ülkeler içinde ve ülkeler arasında ilgilenilen faktörler arasındaki önemli ilişkiler hakkında sonuçların geliştirilmesine de olanak tanır (Ainley ve Carstens, 2018).

Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi (TALIS), OECD tarafından yapılan, ilk olarak 2008'de ve daha sonra 2013 ve 2018'de gerçekleştirilen büyük ölçekli bir uluslararası öğretmen anketidir (Sims ve Jerrim, 2020). TALIS anketinin başlıca amacı, ülkelerin etkili öğrenme ve öğretim odağındaki politikalarını gözden geçirerek geliştirmelerine yardımcı olmaya yönelik güçlü uluslararası göstergeler ve politika analizleri ortaya koymaktır (Türk Eğitim Derneği [TEDMEM], 2019). Ülkelerin etkili öğretim ve öğrenme koşullarını teşvik eden politikaları gözden geçirmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla müdürlerin ve öğretmenlerin çalışma koşulları, inançları ve tutumları gibi ölçütler TALIS anketleri ile değerlendirilmiştir (Ainley ve Carstens, 2018).

Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması'nın (TALIS 2018) üçüncü döngüsü, katılımcı OECD üyelerine, üye olmayan ortak ekonomilere ve alt ulusal birimlere öğretim ve öğrenme ortamlarının koşullarına ilişkin doğru, karşılaştırılabilir ve yorumlanabilir veriler sağlar. TALIS'in temel amacı, katılımcı eğitim sistemlerindeki öğretim ve öğrenme koşullarını izlemek ve karşılaştırmaktır. Öğretmenler, öğretim koşulları ve öğrenme ortamları hakkında yararlı bilgilerin tanımlanmasına ek olarak TALIS, eğitim sistemleri arasındaki değişkenlik durumlarla ilişkili koşulların belirlenmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Price ve Carstens, 2019).

TALIS 2018, okul ve öğretmen düzeyinde öğrenme ve öğretim durumlarını açıklayan kavramsal bir çerçeveden oluşmaktadır (Liu vd., 2020). Özellikle kurumsal ve bireysel düzeyde mesleki özellikler ve pedagojik uygulamalarla ilgili aşağıda verilen 11 tema ve önceliği ele almıştır:

1. öğretmenlerin öğretim uygulamaları,
2. okul liderliği,
3. öğretmenlerin mesleki uygulamaları,
4. öğretmen eğitimi ve ilk hazırlık,
5. öğretmen geri bildirim ve gelişimi,
6. okul iklimi,
7. iş tatmini (motivasyon dahil),
8. öğretmen insan kaynakları önlemleri ve paydaş ilişkileri,
9. öğretmen öz-yeterliği,
10. inovasyon,
11. eşitlik ve çeşitlilik (OECD, 2019).

TALIS 2018'de iki tema yenidir: yenilikçilik, eşitlik ve çeşitlilik. Öğretmenlerin yenilikçi uygulamaları benimsemeye açıklık ve engellere ilişkin algıları TALIS için geliştirilen göstergeler arasında inovasyonun benimsenmesi ve teşvik edilmesi de yer almaktadır (OECD, 2019).

Öğretmen düzeyinde, öğretmenin eğitim geçmişi ve mesleğe hazırlık, öğretmen geri bildirim ve gelişimi, öz-yeterlik, mesleki doymu ve motivasyon bileşenlerinden oluşmaktadır (TEDMEM, 2019). TALIS tarafından sunulan bilgiler, uluslararası veri setleri ile çok çeşitli endeksler ve değişkenler analiz edilebilir, bu da önceki çalışmalarda büyük ölçüde göz ardı edilen hususların keşfedilmesini mümkün kılar (Phillips ve Schweisfurth, 2014).

TALIS gibi büyük ölçekli veri çalışmalarının kullanılmasıyla öğretmenlerin mesleki doymu ve özyeterliğine ilişkin yeni yapılar ortaya çıkmıştır. Bu anketlerde sunulan öğeler farklı olsa da, birçok eğitim sistemi tarafından yaygın olarak uygulanan materyal alışverişi ve kolektif öğretim uygulamalarına katılmanın temel unsurlarını göstermişlerdir (Xie vd., 2023). TALIS'ten elde edilen bilgi, ülkelerin/ekonomilerin eğitim sistemlerinin eğitim çıktılarını geliştirme yollarını bağlamsallaştırmaktadır. Bu bağlamları kültürler arası karşılaştırmak için TALIS anketleri geliştirilmiştir (OECD, 2019).

Eğitim araştırmalarında, öğrencilerin öz-yeterlik inançlarının başarı ve davranışları etkilemede önemli bir rol oynadığı gösterilmiştir. Öz-yeterlik inancı durağan değildir ve kişisel niteliklere ve çevresel koşulların yorumlanmasına göre gelgitler yaşayan, ömür boyu süren bir gelişim sürecini yansıtır (Klassen ve Chiu, 2010). Öğretmenlerin alanlarında başarılı olmaları için sadece aldıkları eğitim yeterli olmamakla birlikte kendilerine yönelik olan inanç da en az alan bilgileri kadar önemlidir (Temiz, 2023). Bandura'ya göre (1977) öz-yeterlik kavramı, belirli bir kazanımı elde etmek için gerekli eylemleri organize etme ve yürütme kapasitelerine olan inancı olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu özyeterlik kavramı, öğretmenin kişiliği ve öğrenci başarısında önemli yer tutmaktadır (Moe, Pazzaglia ve Ronconi, 2010).

Öğretmen öz-yeterliği, öğretmenlerin mesleki doymunu artırmada da etkilidir (Klassen ve Chiu, 2010; Renbarger ve Davis, 2019). Öğretmenler için okul iklimi, öz-yeterlik inançlarını etkileyen koşullar sunabilir. Bu perspektiften bakıldığında, öğretmen öz yeterliği kısmen okulun bağlamsal faktörlerine bağlı olan bireysel algılardır. Bu durum, öğretmenlerin yeterlik inançlarının okul iklimi ile bireysel iş doymunu etkilediğini göstermektedir (Malinen ve Savolainen, 2016). İş doymu, bir mesleğe duyulan memnuniyet duygusunu ifade eder (Locke, 1969). Öğretmenlik mesleğinde iş doyumsuzluğu kırsal toplumlarda bulunan öğretmen eksikliğini artırabilir (Sargent ve Hannum, 2005). İlgili alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin öz-yeterliği ile öğrenci ve öğretmen çıktıları arasında belirgin ilişki olmasına rağmen, öz-yeterlik ve mesleki

doyumuyla nasıl ilişkili olduğu hakkında çok az şey bilinmektedir (Hallinger ve Heck, 2009; Klassen ve Chiu, 2010; Malinen ve Savolainen, 2016; Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2007). Bu nedenle bu çalışma, ilgili alanyazına katkı sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Söz konusu araştırmanın amacı TALIS 2018'e katılan öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasındaki ilişkiyi saptayarak incelemektir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki araştırma soruları incelenmiştir:

1. Öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada öğretmenlerin, mesleki doymu ve öz-yeterliği arasındaki ilişkinin incelenerek saptanması amaçlandığından, çalışma ilişkiisel araştırma modelindedir. İlişkiisel araştırmalarda amaç değişkenler arası ilişkileri tanımlamaktır (Fraenkel ve Wallen, 2006).

Çalışma Grubu

Bu araştırma kapsamında kullanılan çalışma grubunu TALIS 2018 öğretmen anketine katılan öğretmenler oluşturmaktadır. TALIS 2018'e Türkiye, ISCED 2 (5. sınıf – 8. sınıf) seviyesinde, OECD tarafından rastgele seçilen 198 okuldan, 3952 öğretmen ve 196 okul yöneticisinin oluşturduğu bir örnekleme katılmıştır (Ceylan vd., 2020). TALIS 2018'de çalışma grubu OECD tarafından belirlenirken iki aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İlk aşamada, okullar bölgelere ve öğretmen sayılarına vb. göre gruplara ayrılmıştır. Daha sonra her gruptan çalışmaya katılmak üzere rastgele bir okul örneği seçilmiştir (Xie vd., 2023). Eksik ya da yanlış olduğu düşünülen veriler araştırma kapsamında kullanılmamıştır. Araştırmanın örneklem grubunda 2074 kadın (%63.67) ve 1130 erkek (%35.28) öğretmen yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak TALIS 2018 öğretmen anketi kullanılmıştır. Söz konusu ankette yer alan öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği değişkenleri çalışma kapsamında analizlere dahil edilmiştir.

TALIS 2018'de öğretmen anketinde öğretmen öz-yeterliklerinin belirlenmesine yönelik ifadeler şu şekilde verilmiştir:

- ✓ Öğrencileri okul çalışmalarında başarılı olabileceklerine inandırmak,
- ✓ Öğrencilerin öğrenmeye değer vermesini sağlamak,
- ✓ Öğrenciler için güzel sorular oluşturmak,
- ✓ Sınıftaki rahatsız edici davranışları kontrol altına almak,
- ✓ Okul çalışmalarına az ilgi gösteren öğrencileri motive etmek,
- ✓ Öğrenci davranışı hakkında beklentilerini netleştirmek,
- ✓ Öğrencilerin eleştirel düşüncelerine yardımcı olmak,

- ✓ Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını sağlamak,
- ✓ Rahatsızlık veren ya da gürültü yapan öğrencileri sakinleştirmek,
- ✓ Çeşitli ölçme yöntemleri kullanmak,
- ✓ Öğrencilerin kafası karıştığı zaman alternatif bir açıklama yapmak,
- ✓ Sınıftaki eğitim stratejilerini çeşitlendirmek,
- ✓ Öğrencinin dijital teknolojiyi kullanarak öğrenmesini destekleme şeklindedir.

Yanıtlar ise “hiç”, “bir dereceye kadar”, “sıklıkla” ve “çok” seçenekleri olarak verilmiştir (Ceylan ve diğerleri, 2020).

TALIS 2018’de öğretmen anketinde öğretmen mesleki doyumunun belirlenmesine yönelik ifadeler şu şekilde sorulmuştur:

- ✓ Öğretmen olmanın avantajları, dezavantajlarına göre belirgin şekilde ağır basıyor.
- ✓ Tekrar seçme şansım olsaydı, yine öğretmen olmayı seçerdim.
- ✓ Mümkün olsaydı başka bir okula geçmek isterdim.
- ✓ Öğretmen olmaya karar verdiğime pişmanım.
- ✓ Bu okulda çalışmayı seviyorum.
- ✓ Başka bir meslek seçseydim daha mı iyi olurdu merak ediyorum.
- ✓ Bu okulu çalışmak için iyi bir yer olarak tavsiye ederim.
- ✓ Toplumda öğretmenlik mesleğine değer verildiğini düşünüyorum.
- ✓ Bu okuldaki performansımdan memnunum.
- ✓ İşimden genel olarak memnunum. Öğretmenlerin yanıtları “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” şeklindedir (Ceylan ve diğerleri, 2020).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada kullanılan veriler, OECD tarafından oluşturulan TALIS 2018’e ait veri tabanından elde edilmiştir. Bununla birlikte araştırma kapsamında kullanılan veriler sosyal bilimlerde istatistik paket programı-SPSS kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizine geçmeden önce veri setinin normallığı test edilmiş ve çarpıklık-basıklık değerlerinin -1 ve +1 değer aralığında olması nedeniyle veri setinin normal dağılım özelliği gösterdiği (Tabachnick ve Fidell, 2007) sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin analizinde ilk olarak bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Bağımsız örneklem için t testinde iki farklı örneklem grubuna ait ortalamalar karşılaştırılır (Kalaycı, 2014). Daha sonra korelasyon analizi yapılmış ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Korelasyon analizi iki değişken arasındaki ilişkinin miktarını bulmak amacıyla yapılır. Pearson korelasyon katsayısı, sürekli iki değişken ve normal dağılım varsayımını gerekli kılar (Büyüköztürk, 2009).

BULGULAR

Araştırma kapsamında belirlenen birinci araştırma sorusunun çözümünde mesleki doyum ve öz-yeterlik değişkenlerine ait betimsel istatistikler bulunarak Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Mesleki doyum ve öz-yeterlik değişkenlerine ait betimsel istatistikler

Değişkenler	N	Ort.	Std. hata
-------------	---	------	-----------

Mesleki doyum	3156	2.45	.47
Öz-yeterlik	3156	3.41	.32

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlerin mesleki doymu yanıtlarının ortalaması 2.45 ve standart hatası .47 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin öz-yeterlik yanıtlarının ortalaması 3.41 ve standart hatası .32 olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen ölçek ortalama puanlarında dörtlü dereceleme kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan dörtlü ölçekte düşük ve yüksek olarak iki grup belirlenmiş ve grup aralık katsayısı hesaplanarak 1,5 bulunmuştur ($4-1= 3, 3/2=1.5$). Buna göre, 1.00-2.50 aralığı düşük, 2.51-4.00 aralığı yüksek olarak belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak öğretmenlerin düşük düzeyde bir mesleki doymu sahip olduğu ve yüksek düzeyde bir öz-yeterliği olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında belirlenen ikinci araştırma sorusunun çözümünde öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliğinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin mesleki doym ve öz-yeterliğinin cinsiyete yönelik t testi sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	Std. hata	Serbestlik derecesi	t	p	Etki büyüklüğü
Mesleki doyum	Kız	.31	3179	2.31	.00	.22
	Erkek	.35				
Öz-yeterlik	Kız	.42	3154	2.82	.60	
	Erkek	.49				

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin mesleki doym cinsiyete göre farklılık göstermektedir ($t_{(3179)} = 2.31, p < .05$). Öte yandan öğretmenlerin öz-yeterliği ise cinsiyete göre farklılık göstermemektedir ($t_{(3154)} = 2.82, p > .05$). Bununla birlikte araştırma kapsamında etki büyüklüğü de hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü raporlaması, bireysel çalışmalar arasındaki niceliksel tutarsızlığın standart bir ölçüsünü sağlar (Krueger, 2002; Akt: Wang, 2008). Bununla birlikte etki büyüklüğü değeri sonuçların anlamlılığını yorumlarken pratik öneme sahiptir (Royer, 2000). Bağımsız örneklem için t testinde etki büyüklüğü hesaplanırken Cohen’in d istatistiği kullanılır. Bu değer .20’den küçükse küçük etki büyüklüğü, .50 ise orta etki büyüklüğü ve .80 civarında ise büyük etki büyüklüğü olduğu şeklinde yorumlanır. Cohen’in d katsayısı, iki grup ortalamaları arasındaki farkın, iki grubun varyans ortalamalarının kareköküne bölümü ile bulunur (Cohen, 1988). Bu araştırma kapsamında elde edilen Cohen’in d katsayısı .22 bulunmuştur. Bu katsayı düşük etki büyüklüğünün olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında belirlenen ikinci araştırma sorusunun çözümünde korelasyon analizi yapılarak Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Buna göre elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	Mesleki doyum	Öz-yeterlik	Etki büyüklüğü
Mesleki doyum	-		.187
Öz-yeterlik	.187**	-	

** : $p < .01$

Tablo 3’te verilen korelasyon analizi sonuçlarına göre öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = .187, p < .01$). Kalaycı (2014)’e göre iki değişken arasında Pearson korelasyon katsayısı 0.00-0.25 aralığında çok

zayıf olarak yorumlanır. Bu bulgudan yola çıkarak öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasında pozitif yönlü, çok zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte değişkenler arasında bulunan ilişkinin etki büyüklüğünü yorumlamak için korelasyon katsayıları yorumlanmıştır. Kotrlik ve Williams'a (2003) göre korelasyon katsayılarının kendisi etki büyüklüğü olarak yorumlanabilir. Ayrıca etki büyüklüğünün yorumlanmasında söz konusu korelasyon katsayısı .01 ile .09 arası olduğunda ihmal edilebilir; .10 ile .29 arası olduğunda düşük; .30 ile .49 arası orta; .50 ile .69 arası güçlü; .70 ve sonrası ise çok güçlü olarak yorumlanmaktadır (Davis, 1971). Buna göre araştırma kapsamında elde edilen etki büyüklüğü değeri ($r=.187$) düşük olarak yorumlanabilir.

TARTIŞMA / SONUÇ / ÖNERİ

Bu çalışmada TALIS 2018 öğretmen anketine katılan öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Buna göre elde edilen bulgulardan ilki, öğretmenlerin düşük düzeyde bir mesleki doymu sahip olduğu ve yüksek düzeyde bir öz-yeterliği olduğu sonucudur. Öğretmenlerin mesleki doymununun düşük düzeyde olmasının muhtemel bir nedeni baş etmek zorunda oldukları öğrenci profili olabilir. Ayrıca mevcut okullarında karşılaştıkları problemler de mesleki doymuları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte öz-yeterlik inançlarının yüksek olmasının muhtemel bir nedeni daha önce yetiştirmiş oldukları başarılı öğrencilerin olması şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma kapsamında öğretmenlerin mesleki doymununun cinsiyete göre anlamlı olarak değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde söz konusu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Aydın, Uysal ve Sarier, 2012; De Nobile ve McCormick, 2008). Bununla birlikte Wang ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir çalışmada kadın ve erkek öğretmenlerin iş doymu anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumun bir nedeni olarak kadın ve erkek öğretmenlerin farklı disiplin ve anlayışa sahip olmaları olabilir. Bununla birlikte öğretmenlerin öz-yeterliğinin cinsiyete göre anlamlı olarak değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alanyazına göre (Can ve Gündüz, 2021; Milli, 2015) kadın ya da erkek olmanın öğretmenlik mesleğinde öz-yeterliğe sahip olma durumunu değiştirmediği sonucuna ulaşılabilir. Kadın ve erkek öğretmenlerin benzer öz-yeterliğe sahip olmasının bir nedeni öğretmenlik mesleği hakkında benzer duygulara ve inanca sahip olmaları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer bulguya göre, yapılan korelasyon analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlgili alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterliği arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Edinger ve Edinger, 2018; Klassen ve Chiu, 2010; Liu, Keeley ve Sui, 2020; Moe, Pazzaglia, ve Ronconi 2010). Buric ve Kim (2021) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenlerin özyeterliği ve iş doymu arasındaki korelasyon incelenmiştir. Elde edilen bulguya göre öğretmenlerin özyeterliği ve iş doymu arasında pozitif, düşük düzeyli ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durumun bir nedeni mesleki doymu etkileyen çevresel faktörlerin olması olabilir. Öz-yeterlik ise öğretmenlerin kendilerinin sahip oldukları içsel değerler olarak söylenebilir. Bu nedenle söz konusu iki değişken arasında düşük düzeyli bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bu çalışmada ilişkisel araştırma yöntemi kullanılarak korelasyon analizi yapılmıştır. Farklı analiz yöntemleri ve araştırma desenleri kullanılarak çalışmalar yapılabilir. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin mesleki doymu ve öz-yeterlik değişkenleri TALIS öğretmen anketi kullanılarak analiz edilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda mesleki doymu ve öz-yeterlik değişkenlerini ölçmeyi amaçlayan farklı veri toplama araçları kullanılabilir. Bununla birlikte TALIS öğretmen anketinde yer

alan sosyo-ekonomik düzey, öğretmenlerin eğitim durumu gibi değişkenlerin birlikte analiz edildiği araştırmalar tasarlanabilir. Öte yandan öğretmenlerle birlikte okul müdürlerinin de örnekleme dahil edildiği araştırmalar yapılabilir. Uygulama da ise öğretmen adaylarının mesleki iş doymu ve öz-yeterliğe sahip olabilmelerini gerektiren dersler eğitim fakültelerinde işlenebilir. Ayrıca politika üreticilerin öğretmenlerin iş doymununun yükselmesi için eğitim programları, okul koşulları gibi konularda iyileştirmeler yapması gerektiği söylenebilir.

Bu çalışmanın sınırlıkları bulunmaktadır. Bunlarda birisi verilerden kaynaklı olarak nedensel çıkarımlar yapmak yerine ilişkilere odaklanılmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan örneklemin katılmayan öğretmenlerin yer alması nedeniyle ilgili popülasyonu tam olarak temsil etmemesi de önemli bir sınırlılıktır.

KAYNAKÇA

- Ainley, J., ve Carstens, R. (2018). *Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2018 Conceptual Framework*, OECD Education Working Papers, No. 187. Paris: OECD Publishing. doi: 10.1787/799337c2-en
- Aydın, A., Uysal, S. ve Sarier, Y. (2012). The effect of gender on job satisfaction of teachers: a meta-analysis study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 356–362. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.122>.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change. *Psychological Review*, 84, 191–215. [https://doi.org/10.1016/0146-6402\(78\)90002-4](https://doi.org/10.1016/0146-6402(78)90002-4)
- Buric, I. ve Kim, L. E. (2021). Job satisfaction predicts teacher self-efficacy and the association is invariant: Examinations using TALIS 2018 data and longitudinal Croatian data. *Teaching and Teacher Education*, 105. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103406>
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ceylan, E., Özdoğan-Özbal, E., Sever, M. ve Boyacı, A. (2020). *Türkiye'deki öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri, öğretim koşulları: TALIS 2018 öğretmen ve okul yöneticileri yanıtları analizi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/10142823_TALIS_RAPORU-.pdf
- Cohen. J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Davis, J. A. (1971). *Elementary survey analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- De Nobile, J. J., ve McCormick, J. (2008). Organizational communication and job satisfaction in australian catholic primary schools. *Educational Management Administration & Leadership*, 36(1), 101–122. <https://doi.org/10.1177/1741143207084063>.
- Echazarra, A. ve Radinger, T. (2019). *Learning in rural schools: insights from PISA, TALIS and the literature*. OECD Education Working Papers. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/19939019>
- Edinger, S. K., ve M. J. Edinger. 2018. Improving teacher job satisfaction: the roles of social capital, teacher efficacy, and support. *The Journal of Psychology* 152(8), 573–593. <https://doi.org/10.1080/00223980.2018.1489364>.
- Fraenkel J. R. ve Wallen N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.

- Hallinger, P. ve Heck, R. H. (2009). *Distributed leadership in schools: Does system policy make a difference?* A. Harris (Ed.), *Distributed leadership* içinde (s. 101-117). Dordrecht: Springer.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Klassen, M.R. ve Chiu, M. M. (2010). Effects on teachers' self-efficacy and job satisfaction: teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 741–756, <https://doi.org/10.1037/a0019237>
- Kotrlik, J. W. ve Williams, H. A. (2003). The incorporation of effect size in information technology, learning, and performance research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 21(1), 1-7.
- Liu, S. Keeley, J. ve Sui, Y. (2020): Multi-level analysis of factors influencing teacher job satisfaction in China: evidence from the TALIS 2018. *Educational Studies*, <https://doi.org/10.1080/03055698.2020.1837615>.
- Locke, E. (1969). What is job satisfaction? *Organizational Behavior & Human Performance*, 4, 309 – 336. [https://doi.org/10.1016/0030-5073\(69\)90013-0](https://doi.org/10.1016/0030-5073(69)90013-0).
- Malinen, O. P. ve Savolainen, H. (2016). The effect of perceived school climate and teacher efficacy in behavior management on job satisfaction and burnout: A longitudinal study. *Teaching and Teacher Education*, 60, 144-152. doi:10.1016/j.tate.2016.08.012
- Milli, M. S. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının genel öz-yeterlik ve müzik yeteneğine yönelik öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 41, 417-431. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3176>
- Moe, A., F. Pazzaglia, ve L. Ronconi. (2010). When being able is not enough. the combined value of positive affect and self-efficacy for job satisfaction in teaching. *Teaching and Teacher Education*, 26 (5): 1145–1153. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.02.010>
- OECD. (2014). *TALIS 2013 Technical Report*, OECD Publishing: Paris.
- OECD. (2019). *TALIS 2018 Technical Report*, OECD Publishing: Paris.
- Phillips, D. ve Schweisfurth, M. (2014). *Comparative and international education: An introduction to theory, method, and practice*. London: Bloomsbury.
- Price, H. ve Carstens, R. (2019). *Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2018 Analysis Plan*. OECD Education Working Papers. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/19939019>
- Renbarger, R. ve Davis, B. K. (2019). Mentors, self-efficacy, or professional development: which mediate job satisfaction for new teachers? A regression examination. *Journal of Teacher Education and Educators*, 8(1), 2019, 21-34.
- Royer, J. M. (2000). Editorial: A policy on reporting of effect sizes. *Contemporary Educational Psychology*, 25: 239.
- Sargent, T. ve Hannum, E. (2005). Keeping teachers happy: job satisfaction among primary school teachers in rural northwest China, *Comparative and International Education Society*, 49(2). <https://doi.org/10.1086/428100>
- Sims, S. ve Jerrim, J. (2020). *TALIS 2018: teacher working conditions, turnover and attrition*. UCL Institute of Education and FFT Education Datalab.

- Sun, A. ve Xia, J. (2018). Teacher-distributed leadership, teacher self-efficacy and job satisfaction: A multilevel SEM approach using the 2013 TALIS data. *International Journal of Educational Research*, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2018.09.006>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics (5. bs.)*. Boston: Pearson.
- TEDMEM. (2019). *TALIS 2018 sonuçları ve Türkiye üzerine değerlendirmeler (TEDMEM Analiz Dizisi 6)*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Temiz, S. R. (2023). *Öğretmenlerin özyeterlik inançlarının psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tschannen-Moran, M., ve Woolfolk Hoy, A. (2007). The differential antecedents of self-efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23, 944–956. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2006.05.003>.
- Wang, K., Li, Y., Luo, W. ve Zhang, S. (2019). Selected factors contributing to teacher job satisfaction: a quantitative investigation using 2013 TALIS data, *Leadership and Policy in Schools*, <https://doi.org/10.1080/15700763.2019.1586963>
- Wang, J. (2008). Effect size and practical importance: a non-monotonic match. *International Journal of Research & Method in Education*, 31(2), 125–132.
- Xie, W., Sui, Y., Liu, X. ve Liu, S. (2023). Effects of teacher collaboration on teaching practices in china and england: a structural equation model with TALIS 2018 data. *SAGE Open*, 1–14. <https://doi.org/10.1177/2158244023117790>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Today, the most important element that provides the development of developing and developing countries is the education systems of societies. For this reason, research on teachers, who are the most basic employees of education systems, is important in terms of directing education policies. One of these studies is the International Teaching and Learning Questionnaire (TALIS) organized by the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). The main purpose of the TALIS survey is to present strong international indicators and policy analyzes to help countries review and improve their policies focused on effective learning and teaching (TEDMEM, 2019). TALIS research attempts to explain learning situations in terms of teacher-level dimensions. Some of these dimensions are teachers' job satisfaction and self-efficacy. The aim of this study is to explain the relationship between teachers' jobsatisfaction and self-efficacy. For this purpose, the following research questions were examined:

1. What is the job satisfaction and self-efficacy of teachers?
2. Do teachers' job satisfaction and self-efficacy differ by gender?
3. Are there significant relationships between teachers' job satisfaction and self-efficacy?

Studies on teacher self-efficacy and job satisfaction are important in terms of contributing to the academic development of teachers. For this reason, it is thought that this study will contribute to the literature.

Materials and Methods: In this study, it was aimed to examine the relationship between teachers' job satisfaction and self-efficacy. Therefore, the study is in the relational research model. The data used within the scope of the research were analyzed using the statistical package program in social sciences. The study group used within the scope of this research consists of teachers who participated in the TALIS 2018 (International Teaching and Learning Questionnaire) teacher survey. Data thought to be incomplete or incorrect were not used in the research. The sample group of the study included 2074 female (64.7%) and 1130 male (35.3%) teachers. TALIS 2018 teacher questionnaire was used as a data collection tool within the scope of the study. The variables of job satisfaction and self-efficacy of the teachers in the questionnaire were included in the analyzes within the scope of the study. In the analysis of the data, t-test and correlation analysis were performed for independent samples.

Findings: Based on the findings obtained within the scope of the research, it was concluded

that the teachers had a low level of professional satisfaction and a medium level of self-efficacy. However, according to the results of the t-test for independent samples made for the solution of the second sub-problem of the research, the professional satisfaction of teachers differs according to gender. On the other hand, teachers' self-efficacy does not differ according to gender. Correlation analysis was conducted for the solution of the third sub-problem of the study and it was determined that there was a positive and low-level relationship between teachers' job satisfaction and self-efficacy ($r= 1.87, p<.01$).

Discussion: In this study, it was aimed to examine the relationship between the job satisfaction and self-efficacy of teachers who participated in the TALIS 2018 teacher survey. The data obtained from the research in question were analyzed by t-test and correlation analysis for independent samples. As a result of the correlation analysis made according to the findings obtained, a positive, low-level and significant relationship was found between teachers' professional satisfaction and self-efficacy. Sun and Xia (2018) found in a study that teachers' job satisfaction can be greatly increased if teachers have high self-efficacy and dedicate themselves to their jobs. In addition, teachers' job satisfaction differs significantly by gender. On the other hand, it was concluded that teachers' self-efficacy did not change significantly according to gender.

Conclusion and Suggestions: The findings obtained within the scope of the research are supported by the relevant literature. According to the findings obtained from the studies, it has been concluded that teachers' job satisfaction can greatly increase if they have high self-efficacy and dedicate themselves to their jobs. In addition, it can be concluded that being a woman or a man does not change the state of having self-efficacy in the teaching profession, but it differs in the case of having job satisfaction. Different analysis methods and research designs can be used for future research. In addition, data can be collected with different data collection tools aiming to measure job satisfaction and self-efficacy variables. However, studies in which different variables in the TALIS teacher questionnaire are analyzed together can be designed. On the other hand, studies can be conducted in which school principals are included in the sample along with teachers.